

TƏBİƏTƏ VƏ İNSANA, DƏRD İÇİNDƏ BOĞULAN DÜNYAYA MƏHƏBBƏTLƏ

(Əvvəli 11-ci sahifədə)

Nədən solub getdi bəyaz əllərin?
İtib gözəlliyi o yaz əllərin.
Yorulmaq bilmədən çalışsan əllər,
Şaxtaya, soyuğa alışsan əllər...

Həyat belədir. Günür ildırım sürətli keçib gedir və hər keçən dəqiqə ana timsalında insanın mənəvi və fiziki aləmində hər gün, hər saat öz izlərini buraxır. Bir qədər əvvəl ananın hələ "qıvraq" olması ilə təsəlli tapan övlad indi qocalığın insan bədənində buraxdığı izlərə təəccüb edir: ayaqları sözüna baxmır, dimib-danışmır, solğun üzünə duman çöküb, dərmlərini kim-səyə danışa bilmir, damarlarında qanı donur, göz görögörə şam kimi əriyib gedir... Bu da axırı:

Köçəri quş kimi uçan dünyadan,
Ruhlar aləminə pənah apardın...
Axdı ürəyimə gözümün yaşı,
Sən gedən yollara baxıb ağladım.
Amma buna da qibtə etmək mümkün imiş:
Tanrının etəyindən,
Əpürsən axşam-səhər.
Mən isə yer üzündə
Yaşayırəm birtəhər.

Ana dayağ olduğu kimi, ata da ailədə sütündür. Oğul onun ailədəki ucalığı, şərəfi ilə böyüyür. Odur ki ata da övlad üçün unudulmazdır. V.Novruz "Ata" şerini də nisgilli bir dil ilə qələmə alıb:

Doğma ocağında gözünəm sənin,
Danışan dilinəm, sözünəm sənin,
Çoxu elə bilir özünəm sənin,
Gözünə, qaşına qurbanam, ata.
Bir gün görüşünə gələcəyəm mən,
Gəlib dərmlərini böləcəyəm mən,
Yanımda qalmaqçün öləcəyəm mən,
Dolanım başına, qurbanam, ata.

Dərmlərinin bir çoxunu şair özünə və dostlarına müraciətlə qələmə almışdır. Hələ uşaq illərindən bir gün görmədiyini xatırlayır:

Uşaq vaxtı bir kirkirə daşdıydım,
Sanardım ki, ən qiymətli daş idim,
Kədərimi öz çiyimdə daşdıdım...

Heç indi də insan kimi yaşamaq, əməlli bir gün görmək mümkün deyil:

Açılan səhərlər gülmür üzümə,
Sevinə bilmirəm sabahlarıma.
İçimə tökülən göz yaşlarını
Odlu nəfəsim də soyuda bilməz.

Şair ruhan çox kədərlidir. Yaxşılıq etmək, əkmək, biçmək, qırmaq, yaratmaq, yaşamaq üçün doğulmuş insan öz arzularını həyata keçirə bilmir:

Hərdən istəyirəm səsim, harayım
Çatsın qulaqlara düzələr boyunca.
Suzuz tarlaları tapım, arayım,
Buluda çevrilib yağım doyunca.
Günəş tək nur saçım elə, obaya,
Oduma isinsin hər qaya, hər dağ.
Sulara qarışıb çağlayıb axım,
Çiçəyə bürünsün hər bağca, hər bağ.

Ən pisi də budur ki əkilib-becərdiklərinin də barını görə bilmirsən, insan üçün etmək istədiyini yaxşılıqlara da imkan tapa bilmirsən:

Əkdiyim ağaclar bar götürməyib,
Sönən bir ocağı yandırmamışam.
Ağlar bir körpənin tutub əlindən
Ovudub qəlbini güldürməmişəm.
Elə buna görə də:
Həyat qocaltdı məni,
Dərmlərim cavan qalıb.
Ömrümün dadı qaçıb,
Hisslərim yavan qalıb.
Ümidim boşa çıxıb,
Qəm ələnim gözümdən.

Bütün bunlar doğrudur. Təbiət də belə qurulub, cəmiyyət də. Fərq burasındadır ki, təbiət çox səxavətlidir, varlı-yoxsul, ağıllı-ağılsız, yaxşı-pis bilmədən bütün insanlara eyni dərəcədə öz sinəsini açıb, hamıya eyni dərəcədə xidmət edir və etmək istəyir. Ona mane olan insandır. İnsan onun səxavətə təqdim etdiklərini bölüşə bilmir. Təbiətin işinə mane olan, onu gözəlləşdirmək istəyənlərə qarşı duran yene var-dövlət və hakimiyyət hərisi insanlardır. Təbiəti zibilləyən insandır. Təbiət açıqürəkli, birüzlü, səmimiyyətdir. Onun normal sətir üzə də var. Bütün riyakarlıqlar, yalan, hiylə, zülm, zorakılıq insanla birlikdə doğulub və insana məxsusdur. Odur ki şair bəzən dünyadan şikayətlənə də, "Bu dünya məni yaşamağa qoymur" deyərək, insanın yaramaz sifətlərini, yalan və riyakarlıq üzərində qurulmuş insan xislətini də unutmur:

Hər gün yağlı tikə yeyon,
Hər gün bir cür paltar geyon.
Brilyantı bəyənməyən,
Qızıl satan da ağlayır.

Gözlərimin yaşın sildim,
Öz-özümə xeyli güldüm.
Doğrusu, mən indi bildim,
Hamı yalandan ağlayır.

V.Novruz şeirlərinin bir qismini babası Ullaya, atasına, övladlarına ("Babam Ullanın əziz xatirəsinə", "Ata", "Qəbrin nurla dolsun", "Qızım Ayselə", "Nəvəm Aylına", "Bu gecə yuxuda görmüşəm sizi"), şair həmkarlarına, dostlarına, müasirlərinə - Söhrab Tahirə ("Söhrab Tahirə"), Məmməd Araza ("Ya rəbbim, adilsən, hifz elə bizi"), Anara ("Anara"), Musa Yaquba ("Çoxdan bu yerlərdə görməmişəm heç"), Məmməd İsmayıl ("Məni yaşamağa qoymaz bu dünya"), Nəsir Məmmədzadəyə ("Buna da mən şükür, Nəsir müəllim"), Böyüq Yaquboglu ("Məni unutmağın heç mümkün deyil"), uşaqılıq dostu Şamilə ("Uşaqılıq və gənclik illərimin dostu Şamilə"), Hüseyin Bağiroğluna ("Hüseyin Bağiroğluna"), Məmməd əmiyə ("Elegiya"), Elçin İskəndərzadəyə ("Eləmədiklərim yandırır məni"), Sona xanım Vəliyevaya ("Gəl, sənə bir həzin şeir oxuyum"), Qəşəm Nəcəfzadəyə (Amandı, atları tutub kəsməyin) və b. istəklilərlə müraciətlə yazmışdır.

Bir filoloq kimi, V.Novruzun dili səlisdir. Şair məcaz növlərindən mübaliğə və müqayisələri daha çox sevir, fikrin mübaliğəli, obrazlı təsvirinə daim diqqətli. Təbiətin ümumi gedişində, inkişafda ziddiyyətlərin rolunu daim diqqət mərkəzində saxlayır. Dialektik düşüncə şeirlərində üstün yer tutur. Bəzən öz dediyini inkar edir. Çünki həyat özü ziddiyyətlərə doludur. Qafiyə sistemi təbii və orijinaldır, bəzən cinas qafiyələr də şeirlərinə rəvnaq verir. Fikrin ifadəsində səbəb - nəticə ardıcılığı daim məntiqi şəkildə özünü doğruldur. İncə və zərif duyğular, həyatın ümumiləşmiş tərəflərinin insan təfəkküründə təzahürünün ifadə vasitələri olan hikmətli söz səviyyələrində söyləmələrə hər bir şerində rast gəlmək mümkündür. Bütün bunları - mövzularını, ifadə tərzini, hissi-emosional münasibətini nəzərə alaraq demək olar ki, V.Novruz az yazsa da, həqiqi sənət nümunələri yaratmağa çalışır. Bu yolda müəllifə daha böyük uğurlar arzulayır, şeirlərindəki seçmə kəlmələrdən bir neçə nümunə ilə sözüümü bitirir və düşünürük ki, bu yeni kitabı ilə müəllif poeziya həvəskarlarını sevindirəcəkdir:

- Allahımın bu dünyada Hökmü böyük, səbri çoxdur.

- Ömrümüzü, günümüzü Sevinc donlu kədar biçir.
- İşiq kölgə axtarar, Kölgə işiqə möhtac.
- Dərədə sürünən duman kimiyəm,
- Tükdən asılı qalan güman kimiyəm,
- Zaman da dən kimi üyüdü məni.
- Dünya özü baş hərleyir,
- Dəyirman tək daş hərleyir.
- Sən başdan ayağa şirin zəhərsən.
- Kül altıda közərən ocaq kimiyəm.
- Ana məhəbbəti böyük olsa da,
- Atanın sevgisi ölçülən deyil.
- İlahi, sən qoru bizləri bizdən.
- Tanrıya bəndəlik eləyən yoxdur.
- Namərdlər əliylə qəbrim qazılar.
- Düşmüşəm yolların enişinə mən,
- Hələ yoxuşunu çıxı bilmirəm.
- Şair duyğusunun libasıdır söz.
- Bu dünyada biz həromiz. Vallah, bir cürə dəliyəm.
- Həyat da adlaşıb, Düşmüşəm öz gözümdən.
- Üfürdükcə cibi dolan, Zurna çalan da ağlayır.
- Ümidlərim göyərədi, Arzularım qaldı boyat.
- Qürbətə dolayan kəsin Nə gəcəsi, nə gündüzü?
- Düzlərimdə gül-çiçək, Yamacımda dərdir bitər,
- Həyat qocaltdı məni, Dərmlərim cavan qalıb.
- Qəfil qonaq gələn ölüm gözəldi.
- Saralıb tökülən yarpaq kimiyəm.
- Kədərim göyərək dərdir gətiribdi.
- Sığınmışam ümidimə, Tanrının xəbəri yoxdu.
- Çoxu mənə "oğul" dedi, Onları ata bilmədim.
- Haqdan açılan qapını Nahaqdan bağlamaq olmaz.
- Bu kələkbaz dünyadan Baş açmaq çox çətindi.

* * *

Vəliyulla Əyyub oğlu Novruzov (1958) Cəlilabad rayonunun Sabirabad kəndində anadan olmuşdur. 1974-cü ildə Sabirabad kənd orta məktəbini, 1978-ci ildə V.I.Lenin adına API-nin (indiki ADPU-nun) filologiya fakültəsini bitirmişdi. Ədəbiyyat müəllimi işləyir. İlk şerini tələbəlik illərində çap etdirmişdir. Şeirləri «Azərbaycan», «Ulduz», «Şəfaq», «Sözün işığı» jurnalında, «525-ci qəzet», «Kaspi» və b. qəzetlərdə ardıcıl çap olunur. «Bu dünyada nə görmüşəm hələ mən», «Bu gecə gecenin içindən keçdim», «Lələlər yamada tonqal tək yanır» kitablarının müəllifidir. Nəşrə hazırlanan kitabı müəllifin oxucularla yeni görüşüdür.

22.03.2018